

peres, si tamen pauperes, in sancto quid facit aurum? Et quidem alia causa est Episcoporum, alia Monachorum. Scimus namque, quod illi sapientibus & insipientibus debitores cum sint, carnalis populi devotionem, quia spiritualibus non possunt, corporalibus excitant ornamentis. Nos vero qui jam de populo exivimus, qui mundi quæque pretiosa ac speciosa pro Christo reliquimus, qui omnia pulchre lucentia, canore mulcentia, suaveolentia dulces sapientia, tactu placentia; cuncta denique oblectamenta corporea arbitratu sumus ut æreora, ut Christum lucrificamus: quorum, quæso, in his devotionem excitare extendimus? Quem, inquam, ex his fructum requirimus? Istorum admirationem, an simplicium oblectationem? An quoniam commixti sumus inter Gentes, forè didicimus opera eorum, & servimus adhuc sculpsibus eorum?

XXXIII. Edictum Principum nostrorum clausulam hanc finale subjicit: "Et si casus occurrat hic non decessus, recurretur ad Principem, aut ejus Concilium, ut amicablem, aut alioquin summarie & sine strepitu transigatur."

Quamvis Canones passim Episcopis injungant curam reparandarum Ecclesiarum, illisque specialiter mandent ut Parochiales Ecclesias, etiam si Juris Patronatus sint, colapsas instaurari procurent, nihilominus ex consuetudine generali passim ferè obtinente etiam coram laico judice; hoc est in his Belgii regionibus in auditorio Principis, seu Provincialibus ejus Conci-

liis agi potest, ait Wamelius *Consilio Canonico* § 12. num. 2.

Et in Gallia frequenter judicatum refert ex Austerio Peckius c. 28. per plura Arresta, quod Parlamentum Regium de Ecclesiarum reparationibus cognoscere possit; pronuntiantque contra Episcopos jurisdictionem Parlamentorum in hac materia declinare volentes. Et plurimæ extant in Concilio Brabantie (ait) adversus diversos Prælatos super eadem reparatione, ad instantiam incolarum loci, in quo ea Ecclesia sita est, pronuntiatæ, quod notorium est, soletque ea coactio de reparandis Ecclesiis per Commissarios Regios fieri, solâ expensâ sine alio salario contentos.

Quinimo cum hic de publicatione Concilii Tridentini ageretur, nonnulli à Ministris Regiis monuerunt ad citatum caput 7, totam hanc auctoritatem de Ecclesiis restituis ab antiquo ad Curiam Provinciale pertinet, tenuisse.

Et notoria ac quotidiana praxis habet, quod passim in hisce ac vicinis provinciis quæstiones refectionum Ecclesiarum spectantes in Conciliis Regiis Provincialibus tractentur.

Cum enim ejusmodi cognitio tantum respiciat proventus, & fructus bonorum Ecclesiæ, qui proveniunt ex temporalibus, super quibus Rex potest facere ordinationes, quæ in suo foro servantur, caret fundamento, eam Regi negare velle, ut ex Chassanæo notat Peckius cap. 28. num. 4.

TITULUS XVII

De Celebratione Festorum.

CAPUT I.

De Institutione, & varia Specie Festorum.

- Celebratio Festorum ex traditione Apostolica.
- Tempore Augustini Festum Natalis Domini celebratum; non tamen numeratum inter Festa ex traditione Apostolica descendenti.
- Festa Martyrum primis seculis quomodo celebrata?
- Præsertim celebratum Festum S. Joannis Baptiste quam singulorum Apostolorum? & quare?
- Festum Annuntiationis Divæ Virginis seculo 7. erat receptum.
- Hoc Festum non semper eodem die celebratur; quod corrigi Synodus Toletana X.
- Unde mobilitas illius Festi provenerit.
- Festum hoc æquale cum Festo Nativitatis Dominice veneratione celebratum.
- Festum hoc propriè erat Festum Incarnationis Verbi; & tamen dicebatur Festum Matris Dei.
- Potest & Festum Natalis Domini dici Festum Divæ Virginis.
- Seculo 7. non videtur, saltem in Hispania, aliud Festum Divæ Virginis notum fuisse.
- De Festo Assumptionis hæsitavit Carolus Magnus.
- Sub initium seculi 9. resolutum Festum hoc esse celebrandum; & quid de eo scripserit Usuardus?
- Festum Annuntiationis in Gallia seculo 9. nondum videtur fuisse notum.
- Festum Nativitatis, non autem Conceptionis tempore S. Bernardi erat receptum.
- Quomodo plura Festa sensim invaluerint,

- Præcipua auctoritas instituendi dies festos & penes Episcopos.
- Merito in hac institutione audiendus est populus & quare?
- Interdum Senatus Regius se opponit introductioni aut abrogationi Festorum.
- Nimia Festorum multiplicatio habet sua incommoda.
- Querela Synodi Trevirensis de hac nimia multiplicatione.
- De eadem conquestus Urbanus VIII. & quæ rationes querelarum?
- Synodus Trevirensis voluit aliqua Festa esse dimittenda.
- Similia Festa jam pridem nota fuerunt apud Græcos.
- Hæc Festa in plerisque Diocæsibus transferuntur in Festa devotionis.
- In Festis minoribus quadam permittuntur, quæ non in majoribus.
- Episcoporum est ordinare quæ ratione sint instituenda.
- Nonnulla Festa à solo Clero celebranda.

Inter ea quæ ex Apostolica traditione creduntur in Ecclesia observari, certorum dierum festorum celebrationem refert S. Augustinus episc. 54. ad Januarium, dicens. Illa autem quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe servantur, datur intelligi vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata atque statuta retineri, sicuti quod Domini Passio & Resurrexio & ascensio in cælum, & Adventus de cælo Spiritus

Sancti, anniversaria solemnitate celebrantur, etiam quod aliud tale occurrerit, quod servetur ab universa, quæcumque se diffundit, Ecclesia. Apud Gratianum *Dist. 12. Can. 11.*

II. Nec tantum hæc festa tempore Sancti Augustini celebrata fuisse ex ipso Augustino constat: nam episc. 104 sequenti eidem Januarii quærenti, cur anniversarius dies celebrandæ Dominicæ passionis, non ad eundem redeat anni diem; sicut die quæ creditur natus, respondit: "Hic primùm oportet noveris diem Natalem Domini non in sacramento celebrari, sed tantum in memoriam revocari quod natus sit, ac per hoc nihil opus erat, nisi revolutum anni diem, quo ipsa res acta est, festâ devotione signari. Sacramentum est autem in aliqua celebratione, cum rei gesta commemoratio ita fit, ut aliquid etiam significari intelligatur, quod factum est accipiendum est."

Hic clarè supponit Augustinus, diem Natalis Domini celebratum fuisse: quod & aliis pluribus locis significat. Sed ideo forsitan inter festa ex traditione Apostolica descendenti non retulit, quia non probe ut de aliis constabat, hujus festi institutionem ab Apostolis descendere; neque tam universaliter per totam Ecclesiam hoc festum celebrabatur: cum constet in aliquibus, saltem Orientis Ecclesiis Festum Nativitatis Dominicæ distinctum non fuisse à festo Epiphaniæ, ut testatur S. Chrysostomus Homilia 36, dicens: "Prima festivitas apud nos sunt Epiphania. Quæ porro festi est occasio? Quoniam Deus in terris visus est, & cum hominibus conversatus est."

III. Dies quoque Martyrum etiam ante tempora S. Augustini celebratos fuisse testis est Eusebius de Vita Constantini lib. 4. cap. 23. "Missâ quoque lex est [ait] ad Præfides Provinciarum, ut diem Dominicum etiam ipsi venerarentur. Idem festos Martyrum dies iulii Principis observabant, & Ecclesiarum festivitatum tempora debito honore prosequerentur."

Non meminit autem Festorum Martyrum S. Augustinus enumerans Festa ex traditione Apostolica dimanantia: quia Festa Martyrum non nisi in locis Martyrii eorum celebrari consueverant, vel in Ecclesiis eorum nomini specialiter dedicatis, quemadmodum monet Ludovicus Thomassinus tractatu De Celebratione Festorum lib. 1. cap. 4. ibidem examinans, quæ Festa seculo quinto tum in Occidentalibus, tum Orientalibus Ecclesiis celebrarentur.

IV. Deinde cap. 5. examinat quæ Festa celebrata fuerint ab anno 500. usque ad annum 800. notatque, sub initium seculi sexti in Concilio Agathensi inter Festa solenniora referri Festum S. Joannis Baptiste: illudque esse vetustissimum observat lib. 2. cap. 22. num. 6. quasi fundatum super ipso textu Evangelico, quemadmodum refert S. Bernardus episc. 174. "Merito Ecclesia, quæ cæterorum non nativitatem, sed mortem Sanctorum judicat & prædicat pretiosam; singulari quadam exceptione, festis præfert gaudis, veneraturque ipsius Nativitatem, de quo nuntiante Angelo singulariter legit, & multi in nativitate ejus gaudebunt."

Seriùs instituta fuisse Festa singulorum Apostolorum; sed primitivè uno communi Festo, omnium memoriam celebratam fuisse ostendit citato cap. 5.

V. Quando celebrari cæperim specialia Festa sub nomine Dei Genetricis sat obscurem est. Hoc factum constat, seculo septimo usitatum & in multis Ecclesiis stabilitum fuisse Festum Annuntiationis, quemadmodum fidem faciunt Synodus Trullana Can. 5. & Concilium Toletanum X. Can. 1. qui posterior Canon plura notanda docet.

VI. Primò docemur, quod hoc Festum jam tum in pluribus Ecclesiis celebraretur; & incongruum visum fuerit Patribus, quod hoc Festum non semper eodem

tempore celebrari posset; sed uno anno citius, altero ferius; quam variationem tollendam præcipiunt; ac unâ originem illius variationis indicant verba Canonis sunt: "Invenietur enim in multis Hispaniæ partibus hujus Sanctæ Virginis Festum non uno die per omnes annorum circulos agi. Quotiam transducti homines diversitate temporum dum varietatem sequuntur; unitatem celebritatis non habere probantur. Quæ de re, quoniam die qua invenitur Angelus. Virgini Verbi Conceptum & nuntiâsse verbis, & indidisse miraculis, eadem Festivitas non potest celebrari condignè, cum interdum quadragessimæ dies, vel Paschale Festum videtur incumbere, in quibus nihil de Sanctorum solemnitatibus, sicut ex antiquitate regulari cautum est, convenit celebrari; cum etiam & ipsam incarnationem verbi non conveniat tunc celebritatibus prædicari, quando constat id ipsum Verbum post mortem carnis gloriâ resurrectionis attolli, ideo speciali constitutione sancitur, ut ante octavam diem, quo natus est Dominus, Genetricis quoque ejus dies habeatur celebratus & præclarus."

VII. Mobilitas igitur hujus festi, quemadmodum & hodie adhuc contingit, proveniebat ex eo, quod dies 25. Martii, cui hoc festum erat affixum, sæpius in Quadagesimæ, aut Paschales dies incidere; in quibus (inquit Concilium) nihil de sanctorum solemnitatibus, sicut ex antiquitate regulari cautum est, convenit celebrari.

VIII. Docemur insuper ex hoc Canone, Patres existimâsse, festum Annuntiationis non minore festivitate, quam festum Nativitatis Dominicæ esse celebrandum: "Ex pari enim honore constat, ut sicut nativitatem Filii sequentium dierum insequitur dignitas, ita Festivitas Matris tot dierum sequatur facta solemnitas. Rationem subjungunt: "Nam quod festum est Matris, nisi incarnationis verbi? Cujus utique ita debet esse solennitas, sicut est & ejusdem nativitas Verbi."

IX. Hic docemur, quod hoc festum propriè esset festum incarnationis Domine; atque propterea merito crediderunt Patres, eadem solemnitate celebrandum, quâ ipsius Verbi Nativitas.

Ad hæc docemur, quod festum incarnationis Domine live Filii habuerim & reputaverim festum Matris; quia revera dum filii incarnationis recolitur, etiam ipsius Matris dignitas, in cujus utero Verbum incarnari dignatum est, recolitur.

X. Si ergo multis seculis festum incarnationis Verbi reputatum sit pro festo Matris; quidni & Nativitatis solemnitas, pro solemnitate Matris reputari potuit? Uti rectè refert Thomassinus lib. 1. capit. 5. numer. 7. monetque, eam forsitan fuisse rationem cur antiquitus festa Divæ Virginis non reperiantur instituta, quod crederent Patres, solemnitates Filii esse quodammodo solemnitates Matris: cum vix Homo Deus honorari queat, nisi unâ per correlationem colatur Hominis-Dei Mater.

XI. Hoc insuper notat Thomassinus, quod hoc festum hic simpliciter dicatur, Sanctæ Virginis Festum, Festivitas gloriosa Matris; atque hinc verisimile fiat, quod saltem in Hispania aliud Festum Divæ Virginis nondum celebraretur. Si enim inter festa tunc numeratum fuisset festum Assumptionis aut Nativitatis ejus, verisimile non est, quod festum Annuntiationis, seu incarnationis Domine simpliciter, & sine aliquo addito vocatum fuisset Sanctæ Virginis festum.

XII. Quo ad alia specialia Divæ Virginis festa, constat, ea non eodem tempore, nec ubique simul instituta esse; sed alia ferius, alia citius; alia in una, alia in alia Ecclesia primitivè fuisse celebrata; & sensim ad alias Ecclesias propagata.

De festo Assumptionis omnium festorum Divæ Virginis

nis hodie solemnissimo, quodque præ omnibus aliis habet præcedentem Vigiliam cum obligatione jejunandi, legitur in Capitulari Caroli M. lib. 1. Capitularium 1. 158. De Assumptione Sanctæ Mariæ interrogandum relinquitur.

Hic videmus nondum in Regno Gallia generaliter hoc festum esse stabilitum tempore Caroli M. ipsamque de eo interrogandum decessisse; indubiè interrogandos sui Regni Episcopos.

XIII. Hi cum anno 813. in Synodo Moguntiacâ respondissent, eam festivitatem reponendam esse in catalogo festorum Ludovicus pius Caroli filius eam celebrari jussit, eamque inter alias festivitates enumerat, lib. 2. Capitularium 1. 35.

Uuardus Monachus Benedictinus, qui jussu Caroli Magni Martyrologium conscripsit, quo Romana Ecclesia, ac permulta alia utuntur, propter eam Caroli forsitan hæsitacionem, hoc festum non assumptionis, sed dormitionis Dei Genetricis dixit, ad diem 15. Augusti hæc notans: "Dormitio Sanctæ Dei Genetricis Mariæ. Cujus sacratissimum corpus, etsi non invenitur super terram, tamen pia mater Ecclesia ejus venerabilem memoriæ sic festivam agit, ut pro conditione carnis eam migrasse non dubitet. Quo autem venerabile illud Spiritus Sancti templum nutu & consilio divino occultatum sit, plus elegit sobrietatis Ecclesiæ cum pietate, nec scire, quam aliquid frivolum & apocryphum inde tenendo docere.

XIV. Nec in hoc Capitulari, uti nec in Concilio Moguntiacâ, neque in Regula Crodogangi, ubi omnia festa recitantur, ulla fit mentio Annuntiationis Divæ Virginis; ut vel inde appareat, quod licet à seculo septimo in Hispania multique aliis Ecclesiis illud festum esset receptum, nec tamen sub initium seculi noni in Gallia celebratum fuisse.

XV. Festum Nativitatis Divæ Virginis in citatis locis non occurrit; quando institutum fuerit, haud certo constat. Tempore S. Bernardi receptum fuisse testis est S. Bernardus epistola 174. ad Canonicos Lugdunenses, in qua ipsos redarguit, quod festum Conceptionis B. Mariæ absque Sedis Apostolicæ auctoritate receperint; "at, ait, ortum Virginis didici nihilominus ab Ecclesia, indubitanter haberi festivum atque sanctum firmis. "mè cum Ecclesia sentiens eam accepisse in utero, ut sancta prodiret... Nec fallitur omnino sancta Ecclesia, sanctum reputans ipsum nativitatis ejus diem, & omni anno cum exultatione universæ terræ vota celebritate suscipiens.

Ex eadem Bernardi epistola intelligimus, festum Conceptionis Divæ Virginis in aliquibus minoribus Ecclesiis per Galliam celebrari cepisse; sed nequaquam generaliter receptum fuisse; ipsamque Bernardum reprobasse admissionem illius Festivitatis in Ecclesia Lugdunensi.

XVI. Interim festum illud, uti & plura alia tractu temporis primum in una Ecclesia instituta, ad alias Ecclesias propagata fuerunt; quin & nonnulla primum ex devotione citra obligationem celebrata, sensim in festa de præcepto transierunt, quemadmodum advertit Thomassinus lib. 1. c. 6. n. 19.

XVII. Gregorius IX. in Cap. 5. De Feriis enumeratis quibusdam diebus festivis, in quibus judicialis strepitus debet conquirere, subjicit generalem clausulam; "ac diebus Dominicis, certisq; solemnitatibus, quas singuli Episcopi in suis Diocælibus cum Clero & populo duxerint solemniter venerandas.

Hic intelligitur, præcipuam auctoritatem novas festivas solemnitates instituendi delatam Episcopis; quod & ex Decreto, quod sub nomine Concilii Lugdunensis retulit Gratianus Dist. 3. Can. 1. De Consecrat. habetur. Ibi enim relatis quibusdam solemnitatibus quibus

ferendum est, additur: "Et illæ festivitates, quas singuli Episcopi in suis Episcopatibus cum populo collaudaverint.

Hanc quoque Episcoporum auctoritatem aperte supponit Synodus Trid. Sess. 25. c. 12. De Regularibus docens: "Dies etiam festi, quos in Diocæsi tua servandos, idem Episcopus præceperit ab Exemptis omnibus, etiam Regularibus, serventur.

XVIII. Verum quia observantia festorum laicos in multis concernit; eosque ab opere manuum, quo victum suum lucrari non pauci jubentur, cessare oportet; atque ab omni strepitu judiciali Magistratus abstinere; merito præcitate Decretales speciatim dixerunt, solemnitates illas celebrandas, quas Episcopi cum populo collaudaverint, aut instituerint ut nimirum populus, aut saltem Magistratus vice populi in hac institutione audiat.

Et si advertatur, quam difficile sit, inò quodammodo impossibile, sine Principum & Magistratum civilium adjumento, laicos ad debitam festorum observantiam adducere, apparebit, rectè notasse Eruditum Notarium in Epistolam 3. lib. 11. S. Gregorii auctorem: "Ut feria aut imperentur aut cessent, non soli Pontifices, non soli Principes efficiunt; sed æquum est, ut conspirent populi, jusque Divinum tam naturale quam positivum consulatur.

XIX. Cum anno 1642. Episcopi Ducatus Luxemburgensis publicari jussissent Bullam Urbani VIII. super abrogatione quorundam festorum, & nonnullorum nova institutione interpositi se Senatus Luxemburgensis sustinens talem abrogationem & institutionem fieri non posse sine consensu Regis; uti & ipsum Concilium privatum declaravit, & consultâ suâ Excellentia per Concilium resolutum fuit nihil innovandum, quousque ad visamentum Episcoporum & Conciliorum Regionum haberetur tuncque ulterius deliberandum 7. Julii 1643.

XX. Interdum nimium multiplicatas fuisse solemnitates festorum, atque inde magna in populo murmura, quasi hinc erepti ipsi victitandi ex opere manuum occasione, ex ortu; quin & ob eorum multitudinem ac frequentiam in neglectum universa penè festa adducta fuisse, plures Synodi deplorarunt; numerumque propterea eorum minuendum decreverunt.

XXI. Synodus Trevirensis anno 1549. Can. 10. narrat, numerum festorum admodum crevisse, sed calentem Fidei devotionem friguisset; eoque ventum esse, ait, ut bona pars hominum omnia festa negligat, idque impandè, nec sine Ecclesiæ dedecore. Pauperes, qui non habent unde alant uxorem & familiam, clamant omnem ferè cessationem sibi damnosam. Operæ pretium proinde nobis visum est, festorum numerum contrahere, quo & effrenis coërceantur, & aliquid detur necessitati pauperum.

XXII. Similiter Urbanus VIII. in Bulla pro observatione festorum anno 1642. emissâ quæ incipit *Univerſaper orbem* 164. in Bull. R. præfatâ ad se delatum tantam multitudinem festorum per diversas Diocæses invaluisse, "ut multum jam dubitare videantur (inquit) quæ, nam ex præcepto quæve ex libera cujusque voluntate, sint servanda, pietatis fervore ob nimiam eorum, dem numerositatem tepescere; quinimo & clamor pauperum frequens ostendit ad nos eandem multitudinem ob quotidiani victus laboribus suis compatandam necessitatem sibi valde damnosam conquerentium, & quod summo opere dolendam est magno cum animi nostri mæore didicimus tanta sæpè sapius malignatum inimicum in Sancto, ut ipsa multitudo non ad adificationem, & ad laudandum in Ecclesiis Deum populi utantur sed ad otia, vanitates, & vitia frequentiter abuti non formident, ita ut quæ ad glorificandum

Divinum Nomen sunt primitus instituta, temporis deorsu inimicus homo contruperit, & in magnam illius offensionem, gravemque jacturam converterit animarum.

Similiter Jacobus Boonen Archiepiscopus Mechliniensis in Decreto anni 1652. quo populo permittit operari festis S. Nicolai, Conversionis S. Pauli, Cathedræ S. Petri, SS. Marci, Lucæ, Martini & Catharinæ inter alias causas nominatim expressit: "quia ob multitudinem festorum dierum, plurimum, maximè pauperes, non pro obligatione illos sanctificant.

XXIII. Citata Synodus Trevirensis enumeratis festis, quæ imposterum celebranda declarat & præcipit, subiungit: "Cæterum dies Innocentium, Cinerum, Parasceves, Cœnæ Dominicæ, Sabbathi Magni, Marci, Tres Rogationum, Commemorationis Animarum, & omnes reliquos dies stationum, quos Ecclesia nostra Trevirensis in diebus aliorum Patronorum, vel pro specialibus rogationibus ab antiquo introductis, in civitate nostra Trevirensi vel ejus suburbio observatis, usque in meridiem feriari volumus, ita ut factis Sacro, cuique ad labores aut negotia sua redire liceat.

His dimidiatis festis annumerari possunt ea festa minora in quibus Synodus Cameracensis anno 1604. tit. 4. cap. 6. declarat, *Christi Fideles Missam audire teneri.*

XXIV. Similia festa dimidiata, quæ nimirum quasi pro dimidia diei parte celebranda sunt, jam pridem nota apud Græcos fuisse indicat Constitutio Imperatoris Græci Manuëlis Commeni *De Feriis*. Post expullos enim dies quibus integrè feriandum est, dicit: "Alii vero ex parte à judiciis cessent, à manè videlicet usque ad ipsum Divini Ministerii tempus: ut iudicibus, precationibus, atque glorificando Deo vacare liceat, ac deinde post Divinum Sacrificium iustitiæ operam navent, secundumque legum vim injuriam passis auxilium ferant.

XXV. In aliquibus Diocæses minorâ aliâ festâ transferuntur in festa devotionis.

Synodus Audomarensis recensitis diebus quibus nulla servilia aut secularia opera fieri, nullum forum aut mercatum rerum venalium haberi, nulla judicialia exerceri vult, enumerat plures alios, "qui (ait) & ipsi aliquando iudici fieri vel integrè vel usque ad finem Divini Officii observandi; sed quum flaccescens populi devotio, dies festos non raro, ob illorum multitudinem, quæ videbatur, violaret, quin etiam illis abuteretur, sublata est hos observandi obligatio, quò tanto integrè & exactius reliqui observarentur. Cæterum cum videamus, à magna populi parte etiamnum observari, volumus illos publicari ut pro devotione observandos; quò feratur populi devotio, officium in Ecclesiis ita fieri, ut quum fuerint dies isti ex præcepto festi observandi: nec quemquam Sacerdotum liberum esse ab illarum onere Missarum, quas diebus festis debet. Denique moneri omnes ut audiant, ut minimum his diebus Missam.

Similiter Jacobus Boonen Archiepiscopus Mechliniensis in citato Decreto, hortari vult populum ut diebus istis (citra tamen obligationem) audiant Sacrum. Fiant autem officia in Ecclesiis æquè solemniter ac si celebrarentur in populo.

XXVI. Synodus Iprensis sub Martino Rithovio tit. 21. cap. 4. permittit in festis Cathedræ Sancti Petri, Sancti Marci Evangelistæ: Inventionis Sanctæ Crucis: Beatæ Mariæ Magdalene; Laurentii: Michaëlis: Lucæ: Catharinæ: Nicolai: & Sanctorum Innocentium, hebdomadale, aut aliud quodcumque forum, hætenus observatum, celebrari; & in eo mercatum exerceri. Ita tamen, ut ab omni opere manuali, ad illius diei

mercatum non necessario abstineatur; Divinumque officium, ante tempus fore designatum, ab omnibus frequentetur.

Ita quoque Alexander III. dispensans cum Incolis cuiusdam regionis, quòd possint diebus festis piscari, addit: *Præterquam in majoribus anni solemnitatibus.*

XXVII. Ex his intelligimus, variam fuisse Diocæsum Belgicarum circa festorum celebrationem disciplinam, in aliis plus, in aliis minus festa fuisse restricta; in nonnullis plus, in aliquibus minus indultum; quid debita festorum celebratio, tum populi necessitas hic & nunc requirat, quidve expediat Episcoporum est expendere, illque ritè expensis festorum celebrationem ordinare.

XXVIII. Allegata Synodus Trevirensis post memorata festa tum integra, tum dimidiata, addit: "Cætera vero festa, quacumque ratione instituta sunt vel recepta, in foro libera facimus. In choro verò & Ecclesiâ eadem festa, prout ab antiquo observata sunt, devotè celebrantur, ita tamen, ut historiarum & lectiones parùm probata omittantur.

Hujusmodi festa in choro à Clero celebranda, hodie plurima sunt; atque quotidie Breviario Romano adjunguntur, ut vix dies ferialis super sit: at de his hoc titulo tractate non est animus; sed tantum de festis quæ à populo celebrari præcepta sunt, quæque propterea festa in populo communiter vocantur.

CAPUT II.

Quis sit finis institutionis Festorum; quomodo observanda?

1. *Vita Christiana continuum Festum.*
2. *Qua ratione vita Christiana possit esse continuum Sacrificium?*
3. *Quoniam spirituale Sabbatum observent?*
4. *Erronea de Sabbato idea.*
5. *Qua ratione omnes dies hebdomadae dictæ fuerint Feriæ?*
6. *Ob imperfectiores potissimum dies Festi instituti.*
7. *Finis Festorum dierum.*
8. *Ut finis hic obtineatur Officium Divinum in plures horas divinum fuit.*
9. *Officium Divinum seu Canonicum primitus ad adificationem populi institutum.*
10. *Etiam desiderat hodie Ecclesia ut idem habeatur finis Officii Divini.*
11. *Jam pridem statutum, ut populus Officio Canonico, saltem diebus Festivis interesset.*
12. *Quid de hac obligatione habeant Capitularia Regnum Francorum.*
13. *De observantia hujus præcepti inquirebant Visitatores.*
14. *Etiam seculo 11. vigeat hac disciplina.*
15. *Officium Canonicum quod in Ecclesiis quibusdam Parochialibus diebus Festis persolvitur sapit hanc disciplinam.*
16. *idem insinuat Missa solemnitas & Vespera pomeridiana.*
17. *Edicta Principum indicant, Officia Divina à populo esse frequentanda.*
18. *Edicta hac etiam complectuntur Laudes vespertinas.*
19. *Quare potius fiat mentio Missæ solemnitas quam Concionis, quando de Celebratione Festorum tractatur?*
20. *Error est, satisfieri sanctificationi diei Festi per auditionem Missæ privatæ.*
21. *Satis tamen præcepto de audienda Missa.*